

Spora Katılımın Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları Üzerine Etkisinin Araştırılması*

Investigation of the Effect of Participation in Sports on Physical Education Course Sportsmanship Behaviors

ORIJİNAL ARAŞTIRMA/ ORIGINAL RESEARCH

Ahmet Yavuz KARAFİL[†],
Emrah ATAY¹,
Mehmet ULAŞ¹,
Candan MELEK¹

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Burdur

Özet:

Bu çalışmanın amacı spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılmasıdır. Çalışmaya Burdur il merkezinde yer alan 4 farklı ortaokuldan 10-15 yaşları arasında, 372 (%52,8) erkek, 332 (%47,2) kız toplam 704 öğrenci katılmıştır. Çalışmada öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını belirlemek için Koç (2013) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği” (BEDSDÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde; iki ilişkisiz değişken arasındaki farkın farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U-testi, ilişkisiz iki ya da daha çok değişken arasındaki farkın farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis H-testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; BEDSD ölçeğinden alınan toplam puanın 61.75 olduğu ve bununda orta derecede sportmenlik davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre BEDSD ölçeğinden alınan puanlara bakıldığında erkek öğrencilerin hem toplam puan bazında hem de uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutuna ilişkin puanları kız öğrencilerden daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu; lisanslı spor yapıp yapmama durumuna göre BEDSD ölçeğinden alınan puanlara bakıldığında lisanslı spor yapan öğrencilerin hem ölçek toplam puan hem de uygun davranışlar sergileme alt boyut puanları lisanslı spor yapmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu, son olarak rekreatif amaçlı ilgilenilen spor branşına göre BEDSD ölçeğinden alınan puanlara bakıldığında, takım sporları ile ilgilenen öğrencilerin hem ölçek toplam puan hem de uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutu puanları bireysel spor yapan ve hiç spor yapmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak beden eğitimi dersinde öğrencilerin gösterdikleri sportmenlik davranışlarını spora katılımın pozitif yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spora Katılım, Beden Eğitimi Dersi, Sportmenlik

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 26.10.2017
Kabul Tarihi: 25.12.2017
Online Yayın Tarihi: 25.12.2017

Abstract:

Aim of this study is to research the effect of sport participation on physical education lesson sportsmanship behaviors. A total of 704 students as 372 (52,8%) males and 332 (47,2%) females between ages of 10-15 from 4 different secondary schools in Burdur Province center participated into the study. In the study, “Physical Education Lesson Sportsmanship Behavior Scale” (PELSBS) developed by Koç (2013) was used for determination of physical education lesson sportsmanship behaviors of the students. SPSS package program was used for evaluating the data. In the analysis of the data; Mann Whitney U-test was used to test whether the difference between the two unrelated variables varied, the Kruskal Wallis H-test was performed to test whether the difference between two or more unrelated variables varied. According to the analysis results; The total score on the PELSBS scale is 61.75, which is the result of moderate sportsmanship. In addition, when the scores of PELSBS according to gender variable were examined, it was found that male students had higher scores on both total points and avoidance subscale than girls, and this difference was statistically significant, when the scores of PELSBS scale according to whether or not licensed sports are taken into consideration, it is seen that the students who are licensed sports have higher scores on both scale total score and appropriate behavior subscale scores than non-licensed students, lastly, according to the PELSBS scale scores, it was found that the students who are interested in team sports have higher scores on the scale total score and the avoidance subscale scores than the students who do not play sports at all. As a result, it may be suggested that physical education lesson sportsmanship behavior is positively affected by sport participation.

Keywords: Participation In The Sport, Physical Education Lesson, Sportsmanship.

* Bu çalışma 25-26 Kasım 2017 tarihleri arasında Antalya’da düzenlenen Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur

[†] Sorumlu yazar: Mehmet ULAŞ, mulas@mehmetakif.edu.tr

GİRİŞ

Beden eğitimi dersi çocuk ve gençlerin farklı gelişim alanlarına hitap ettiği için eğitimin önemli bir parçasının olmasının yanında çocuk gelişimi için hayati önem taşımaktadır. Bu derste çocuklar; bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal yönden kendilerini gerçekleştirebilme fırsatı bulabilmelerinin yanında, yetişkinlik dönemlerinde hayatlarını kolaylaştıracak becerilerde kazanmaktadırlar.

Beden eğitiminin kazandırdığı olumlu sonuçlardan biri sporun temel prensiplerini ve spora uygun olarak gerçekleştirilen davranışların yerine getirilmesini sağlayabilmesidir. Bu tür olumlu ve beklenen pozitif davranışlar İngilizcede fair play deyimini ile nitelendirilmektedir. Fair play deyimini ülkemizde sportmenlik kavramı olarak kullanılmaktadır (Koç, 2013).

Sportmenlik kavramının tanımı birçok yazar tarafından farklı boyutlarda tarif edilmiştir. Stornes ve Bru (2002) Sportmenliği; genellikle spordaki sosyo-ahlaki ilişki hakkındaki normatif standartlarla ilişkilendirmiştir. Onlara göre sportmenlik, spor ruhuna uygun olarak nasıl davranılacağını ileri süren erdemli davranışsal eğilimleri anlatmaktadır. Cremades (2014) ise sportmenliği, spor kaynaklarında ahlaki olarak kabul edilebilir tutum ve davranışlar olarak tanımlar. Genel olarak sportmenlik; karakter eğitimi, ahlaki gelişim ve etik eğitimi, spor katılımının esasını tanımlamak için kullanılan terimlerin hepsi olarak tanımlanmıştır (Stewart, 2014). Ayrıca sportmenlik bir moral kavramı olarak belirtilir. Bu ölçüde sporla uğraşan kişilerden, sporculardan belirli davranış biçimlerini gerçekleştirmeleri beklenir. Bu davranış biçimleri doğrudan sporun içinde olan kişilere yöneliktir (Abad, 2010).

Sportmenlik davranışlarının sergilenmesinde bireyin almış olduğu eğitimlerin yanında kişilik ve kültür özelliklerinin de önemli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle bireylere kültürlerine, kişilik özelliklerine göre ayrı ayrı eğitimlerin verilmesi sportmenlik davranışlarının sergilenmesinde katkı sağlayacaktır (Koç ve Güllü, 2017).

Sportmenlik kendini kontrol, kurallara uyma, başkalarına saygı, hak, kibarlık, onurluluk ve cömertlik özelliklerini barındırırken hilekârlık, kurallara uymama, yalan gibi toplum tarafından kabul görmeyen davranışları reddeder (Yapan, 2007). Son zamanlarda ne pahasına olursa ol kazan felsefesi sportmenlik kavramından sporcuları uzaklaştırmaktadır (Yıldırım, 2005). Okullardaki ders içi ve ders dışı sportif etkinlikler çocuğun bir yandan biyomotorik özelliklerini geliştirmeyi

amaçlarken bir yandan da çocuğu spor yoluyla eğitmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle çocuk yaşamsal ve toplumsal açıdan işlevsel bir yapıya sahip olabilmektedir. Bu nedenle okullarda yapılan ders içi ve dışı sportif etkinlikler toplu yapılan organizasyonlar, şenlikler, turnuvalar, bayramlar şeklinde olmalıdır. Okul sporları performans odaklı olmamalıdır. Performans odaklı olmayan spor etkinlikleri sportmenlik kavramının davranışa dönüştürülmesinde daha etkili olmaktadır (Pehlivan, 2004).

Sportmenlik kavramı spor kulüplerinde, okullarda, rekreasyonel sportif faaliyetlerde yer alan programlarda öğretilir (Ford, Jubenville ve Phillips, 2012). Okullar sportmenlik davranışlarının kazandırılmasında önemli bir role sahiptir. Çünkü Türk Milli Eğitim Bakanlığının müfredat programında yer alan Beden eğitimi dersinin 18 genel amacından bir tanesi “Dostça oynama ve yarışma, kazananı taktir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme” dir (Aracı, 2001). Bu bağlamda gerek beden eğitimi dersinde gerekse de ders dışı okul faaliyetlerinde yer alan diğer sportif etkinliklerde (rekreasyonel sportif faaliyetler ve okul sporları faaliyetleri) sportmenlik davranışlarının sergilenmesine yönelik eğitimlerin verilmesi sportmenlik davranışların öğrenilmesinde büyük katkıya sahip olacaktır. Nitekim yapılan çalışmalara bakıldığında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine olumlu katkı sağladığı (Akandere, Baştuğ ve Güler, 2009), beden eğitimi dersinde özellikle sportmenlik ile ilgili etkinlerin uygulanmasının bu kavramın öğrenilmesine katkı sağlayacağı (Koç, 2017) görülmektedir. Fair play ve buna paralel olarak sportmenlik davranışları kazanım çalışmalarının, etik donanımlara sahip bir genç kuşağın yetiştirilmesine yönelik olarak, ilk ve orta öğretim çağı çocuk ve gençlerinin beden eğitimi derslerinden başlatılması, geleceğin sporcu, antrenör, spor adamı, hakem, yazar ve seyircisinin bu kitle içinden çıkacak olması bakımından önemli bulunmaktadır (Yıldırım, 2004).

Bu denli önemli bir davranışın sadece beden eğitimi ve spor dersinde gözlenebiliyor olması hem dersi hem de derste öğrenci davranışlarının gözlenmesini önemli kılmaktadır. Bu sebeple, bu çalışmada beden eğitimi ve spor dersinde öğrencilerin sergiledikleri sportmenlik davranışları üzerine spora katılımın etkisinin olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğrencilerin lisanslı spor yapma durumları, rekreatif amaçlı ilgilendikleri spor türünün beden eğitimi dersinde sergiledikleri sportmenlik davranışlarını etkileyip etkilemedikleri incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmanın modelini nicel araştırma türlerinden olan tarama modeli oluşturmuştur. Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin görüşlerini özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır. Ayrıca bu araştırmanın amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk ve ark., 2013). Bu araştırmada spora katılımın beden eğitimi dersinde gösterilen sportmenlik davranışları üzerine etkisini incelemeyi amaçladığı için bu model tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışmaya Burdur il merkezinde yer alan 4 farklı ortaokulda, (Şeker Ortaokulu, İstiklal Ortaokulu, Gazi Ortaokulu ve Türk Hava Kurumu Ortaokulu), 5, 6, 7, ve 8 sınıfta eğitim öğretimlerine devam eden 10-15 yaşları arasında, 372 (%52,8) erkek, 332 (%47,2) kız olmak üzere toplam 704 öğrenci katılmıştır. Bu dört okuldaki toplam öğrenci sayısı 1780'dir. Çalışma gurubuna dahil edilecek öğrenci sayısı %95 güven aralığında hesaplandığında 322 öğrenci yapmaktadır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Öğrencilerin çalışmaya dahil edilme yani örneklem belirleme kriteri olarak tesadüfi/seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden uygun/kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun/kolayda örnekleme hali hazırda mevcut olan, gönüllü ya da kolaylıkla örnekleme dahil edilebilecek katılımcıları araştırmaya dahil etme (Christensen, Johnson ve Turner, 2015) olarak ifade edilir. Bu ifadelere dayanarak belirtilen okullardaki öğrencilere 1000 ölçek dağıtılmış ve bunlardan hatasız ve eksiksiz doldurulmuş 704 ölçek çalışmanın verilerini oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını belirleyebilmek için Koç (2013) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (BEDSDÖ) kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipindedir. BEDSDÖ 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek uygun davranışlar sergileme (madde 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19, 21), uygunsuz davranışlardan kaçınma (madde 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20, 22) şeklinde iki alt faktöre sahiptir. Mevcut geliştirilen ölçeğin güvenilirlik katsayısı Koç (2013) tarafından; 0.88, faktör 1

için 0.86, faktör 2 için ise 0.84 bulunmuştur. Bu durum ölçeğin iyi derecede güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizine geçmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Bunun için Kolmogorov-Smirnov normallik testi kullanılmıştır. Bu test gözlem sayısının yani katılımcı sayısının 50'nin üzerinde olduğunda yapılması önerilmekte ve p değerinin 0.05'den büyük olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2015). Bu çalışmada katılımcı sayısı 704 olduğu için bu test kullanılmıştır. Test sonucunda p değeri 0.05'den küçük olduğu için (Tablo-1) bu çalışmanın analizlerinde non-parametrik analizler kullanılmıştır. İki ilişkisiz değişken arasındaki farkın farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U- testi, ilişkisiz iki ya da daha çok değişkenin arasındaki farkın farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanlar Tablosu

	N	Ortalama	S.s	Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi Sonucu (p değeri)
Toplam Sportmenlik Puanı	704	61.75	8.92	0.00
Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu	704	49.84	8.73	0.00
Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu	704	19.77	8.24	0.00

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeğinden aldıkları toplam puan 61.75'dir. Bu ortalama bakıldığında öğrencilerin orta derecede sportmenlik davranışları sergiledikleri gözlenmemektedir. Ayrıca normal dağılımın belirlenmesi için yapılan Kolmogorov-Smirnov Normallik testi sonucu p değeri 0.05 den küçük olduğu için verilerin normal dağılım göstermedikleri görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersi Sportmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Toplam Sportmenlik Puanı	Erkek	372	396,4	147459,5	45422,5	-6.06	0.00
	Kız	332	303,3	100700,5			
Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu	Erkek	372	364,4	135575,0	57307,0	-1.65	0.09
	Kız	332	339,1	112585,0			
Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu	Erkek	372	396,2	147405,5	45476,5	-6.05	0.00
	Kız	332	303,4	100754,5			

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersi sportmenlik durumları değerlendirilmiştir. Buna göre erkek ve kız öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik ölçeği toplam puan ve Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu (UDKAB) puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanırken ($p < 0.05$), Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu (UDSAB) puanları arasında herhangi bir anlamlı fark gözlenmemiştir ($p > 0.05$). Erkek ve kız öğrencilerin sıra ortalaması değerlerine bakıldığında hem sportmenlik ölçeği toplam puanları hem de ölçek alt faktörlerinden alınan puanlara bakıldığında sportmenlik davranışları sergileme puanlarının erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Lisanslı Spor Yapıp Yapmama Durumlarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersi Sportmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi

	Lisanslı Spor Yapma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	z	p
Toplam Sportmenlik Puanı	Evet	301	372.2	112038.5	54715.5	-2.22	0.02
	Hayır	403	337.7	136121.5			
Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu	Evet	301	371.1	111710.0	55044.0	-2.10	0.03
	Hayır	403	338.5	136450.0			
Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu	Evet	301	366.9	110464.0	56290.0	-1.63	0.10
	Hayır	403	341.68	137696.0			

Tablo 3'e bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin lisanslı spor yapıp yapmama durumlarına göre beden eğitimi dersi sportmenlik durumları değerlendirilmiştir. Buna göre lisanslı

spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik ölçeği toplam puan ve Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu (UDSAB) puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanırken ($p < 0.05$), Uygun Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu (UDKAB) puanları arasında herhangi bir anlamlı fark gözlenmemiştir ($p > 0.05$). Lisanslı spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sıra ortalaması değerlerine bakıldığında hem sportmenlik ölçeği toplam puanları hem de ölçek alt faktörlerinden alınan puanlara bakıldığında sportmenlik davranışları sergileme puanlarının lisanslı spor yapan öğrencilerin lisanslı spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Rekreatif Amaçlı İlgilendikleri Spor Branşlarına Göre Beden Eğitimi ve Spor Dersi Sportmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi

	Spor Yapma Durumu	N	Sıra toplamları	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Toplam Sportmenlik Puanı	Sporla İlgilenmiyorum(1)	287	194,6				
	Bireysel Sporlar (2)	70	199.1	2	9.70	0.00	3-1,2
	Takım Sporları(3)	46	252.10				
Uygun Davranışlar Sergileme Alt Boyutu	Sporla İlgilenmiyorum(1)	287	203.4				
	Bireysel Sporlar(2)	70	189.8	2	1.10	0.57	-
	Takım Sporları(3)	46	211.2				
Uygunsuz Davranışlardan Kaçınma Alt Boyutu	Sporla İlgilenmiyorum(1)	287	192.2				
	Bireysel Sporlar(2)	70	216.4	2	8.15	0.01	3-1,2
	Takım Sporları(3)	46	240.5				

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin rekreatif amaçlı ilgilendikleri spor branşlarına göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları değerlendirilmiştir. Yapılan Kruskal-Wallis testi analizleri sonucunda; spor yapma durumu ve yapılan sporun özelliğine göre sportmenlik ölçeği toplam puan ve uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutları puanları arasında anlamlı farkın olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Uygun davranışlar sergileme alt boyutunda ise herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında; takım sporu yapan katılımcıların hem sportmenlik davranışları ölçeği toplam puanı hem de uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutu puanları bireysel sporlar yapan ve spor yapmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları; cinsiyet, lisanslı olarak spor yapıp yapmama, rekreatif amaçlı takım ve bireysel sporlarla ilgilenme durumları açısından değerlendirilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından sportmenlik davranışlarının değerlendirilmesi sonucunda; erkek öğrencilerin sportmenlik davranışları sergileme ölçek toplam puan ve uygunsuz davranışlardan kaçınma alt boyutu puanları kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı ülkelerde ve farklı sınıf ortamlarında sportmenlik davranışı gösterme eyleminin, bulunulan ortama göre değişiklik gösterdiği ve bazen erkek öğrencilerin bazen de kız öğrencilerin sportmenlik davranışlar sergileme durumlarının yüksek çıktığı görülmektedir. Miller, Roberts ve Ommundsen (2004) çalışmalarında sınıf ikliminde sportmenlik davranışlarının farklı koşullara göre değiştiğini fakat erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sportmenlik davranışı göstermede daha üstün oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Hacıcaferoğlu ve ark., (2015)'da benzer bir sonuç elde etmişler ve erkeklerin sportmenlik davranışı sergileme konusunda kız öğrencilerden üstün olduklarını belirtmişlerdir. Bu iki çalışmanın sonuçlarının tam aksine Dorak (2015) ve Kayışoğlu ve ark., (2015)'in çalışmalarında kız öğrencilerin sportmenlik davranışı sergileme durumlarının erkeklerden daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Lisanslı spor yapma parametresi açısından öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının değerlendirilmesi sonucunda; lisanslı spor yapan öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı puan ortalamaları lisanslı spor yapmayan öğrencilere göre önemli derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Bu durumun nedeni ise; lisanslı olarak spor yapan bireylerin resmi olarak müsabakalara katıldıkları ve belirli kurallar düzenine uyarak spor aktivitelerini gerçekleştirdiklerinden dolayı, sporun özü olan fair play ile ilgili davranış kalıplarına daha çok uydukları ve bu sebeple daha yüksek puan ortalamasına sahip olduklarını söyleyebiliriz. Literatüre bakıldığında yapılan çalışmalarda lisanslı spor yapan bireylerin bazı değişkenler açısından spor yapmayan bireylere göre daha olumlu davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Yıldırım ve Özcan'nın (2011) çalışmalarında lisanslı spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin lisanslı spor yapmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bir başka çalışmada ise; Öztürk ve Şahin'in (2007) çalışmalarında, öğrencilerin lisans belgesine

sahip olma durumlarına göre Sosyal Yetkinlik Beklenti puanlarını karşılaştırmışlardır. Sonuç olarak; lisans belgesine sahip takım sporu yapan öğrencilerin sosyal yetkinlik beklenti puanları lisans belgesine sahip olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Saygılı ve ark., (2015)'nin çalışmalarında spor yapan öğrencilerin hem olumlu kişilik özellikleri olarak hem de akademik başarı açısından spor yapmayan öğrencilere göre daha olumlu davranışlara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan çalışmalarda ve mevcut çalışmada görüldüğü gibi lisanslı spor yapan öğrencilerin lisanslı spor yapmayan öğrencilere göre farklı değişkenlere daha olumlu tepkiler verdikleri görülmektedir. Bu çalışmada da beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışı sergileme konusunda lisanslı spor yapan öğrenciler diğerlerine göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir.

Rekreatif amaçlı takım sporları ve bireysel sporlara katılım durumu değişkeni açısından öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının değerlendirilmesi neticesinde; bireysel sporlar, takım sporları ve sporla ilgilenmeyen öğrencilerin sportmenlik davranışları değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda; rekreatif amaçlı takım sporlarına katılan öğrencilerin sportmenlik davranışları, bireysel sporlara katılan ve sporla ilgilenmeyen öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun nedeni ise takım halinde gerçekleştirilen spor aktivitelerinde yardımlaşma ve iletişim olanağı bireysel sporlar ile mukayese edildiğinde daha yüksek bir halde olmasının sportmenlik davranışlarına doğrudan etki edebileceği ile açıklanabilir. Yapılan çalışmalara bakıldığında takım sporları yapan bireylerin bazı değişkenler açısından bireysel spor yapan ve hiç spor yapmayan bireylere göre daha olumlu davranışlar sergiledikleri vurgulanmıştır. Lee, Whitehead ve Ntoumanis' in (2007) çalışmalarında takım sporu ile uğraşan sporcuların sportmenlik davranışı gösterme eğiliminin, bireysel sporlarla uğraşan sporculardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öztürk ve Şahin (2007) çalışmalarında sosyal yetkinlik beklentisi açısından takım sporu yapan bireylerin beklenti düzeylerinin bireysel spor yapan bireylerden daha yüksek olduğunu; Canan ve Ataoğlu (2010) takım sporları yapan bireylerin, bireysel spor yapan bireylere göre daha az depresif bulgulara sahip olduğunu ve problem çözme becerilerinin daha üstün olduğunu; Tutkun, Güner, Ağaoğlu ve Soslu (2010) takım sporu yapan sporcuların, bireysel spor yapan sporculara göre daha düşük saldırganlık düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Mevcut çalışmanın bu değişkendeki bulguları ile literatürdeki çalışmaların bulguları paralellik göstermektedir. Beden eğitimi ve spor dersinde sportmenlik davranışında bulunmada takım

sporları yapan öğrencilerin sportmen davranışlarda bulunma eğilim düzeyleri diğerlerine göre daha yüksektir.

Sonuç olarak spora katılımın, çocuklarda dayanışma ve işbirliği duygusunu geliştirdiği, kurallara uyma bilinci oluşturduğu, paylaşım, hoşgörü, yardım severlik gibi insanı değerleri arttırdığı bir geçektir. Bu değerlerin olumlu yönde gelişmesi sportmenlik davranışlarını pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abad, D. (2010). Sportsmanship. *Sport, Ethics and Philosophy*, 4(1), 27–41. <https://doi.org/10.1080/17511320903365227>
- Akandere, M., Baştuğ, G., & Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68.
- Aracı, H. (2001). *Lise Beden Eğitimi Ders Programları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2015) *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum* (Genişletilmiş 21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi. s. 177.
- Canan, F., & Ataoğlu, A. (2010). Anksiyete, depresyon ve problem çözme becerisi algısı üzerine düzenli sporun etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 11(38), 38-43.
- Christensen L.B., Johnson R.B., & Turner, L.A. (2015) *Araştırma Yöntemleri: Desen ve Analiz* (çev. A. Alpay), Ankara: Anı Yayıncılık. s. 172,175
- Cremades, J. G. (2014). *Becoming a sport, exercise, and performance psychology professional: A global perspective*. Psychology Press.
- Dorak, F. (2015). The relationship between personality and sportpersonship orientations. *Anthropologist*, 19(3), 597-601.
- Ford, D. W., Jubenville, C. B., & Phillips, M. B. (2012). The effect of the star sportsmanship education module on parents' self-perceived sportsmanship behaviors in youth sport. *Journal of Sport Administration and Supervision*, 4(1), 1-4.
- Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M. H., Hacıcaferoğlu, B., & Karataş, Ö. (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Science Culture And Sport (Intjcs)*, 3(4), 557-566.
- Kayışoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C., & Yüksel, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük İli Örneği. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 1(3), 1045-1056.
- Koç, Y., & Güllü M. (2017). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Sportmetre*, 15(1):19-30.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1):96-114.
- Koç, Y. (2017). Beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışı kazandırmaya yönelik uygulama önerisi: küçüklerin oyununda centilmenliğin yapılandırılması (KOCY). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (2), 212-227. DOI: 10.17556/erziefd.319393
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect of motivational climate on sportpersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(3), 193-202.
- Öztürk, F., & Şahin, Ş. K. (2007). Spor yapan ve yapmayan 9-13 yaş grubu bireylerin sosyal yetkinlik beklentisi puanlarının karşılaştırılması (Bursa örneği). *İlköğretim Online*, 6(3), 468-479.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M., & Hekim, M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 161-170.
- Stewart, C.C. (2014). Sportsmanship, gamesmanship, and the implications for coach education. *Strategies*, 27(3), 3-7, DOI: 10.1080/08924562.2014.938878

Karafil, A.,Y., Atay, E., Ulaş, M., ve Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.

- Stornes, T., & Bru, E. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15.
- Tutkun, E., Güner, B. Ç., Aġaoġlu, S. A., & Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/intjces/issue/25668/270721>
- Yapan, H.T. (2007). *Spor Ahlakı*. Gaziantep: Merkez Ofset.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: concept, view in Turkey and improving perspectives. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9 (4), 3-16. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/gbesbd/issue/27982/305006>
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 3–16.
- Yıldırım, S., & Özcan, G. (2011). Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,2(23), 111-135.